

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

Факультет суспільних наук та соціальних технологій

Кафедра міжнародних відносин

Соловей Галина Сергіївна

Навчально-методична розробка для викладання і вивчення курсу

**«ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ СУЧАСНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ
ВИРІШЕННЯ»**

Київ – 2025

Соловей Г.С. Навчально-методична розробка для викладання і вивчення курсу «Збройні конфлікти сучасності та шляхи їх вирішення» / Галина Сергіївна Соловей. К. : Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2025. 40 с.

Схвалено рішенням кафедри міжнародних відносин Національного університету «Києво-Могилянська академія», протокол № 1 від 15.09.2025р.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету суспільних наук та соціальних технологій Національного університету «Києво-Могилянська академія», протокол № 11 від 18.09.2025 р.

ISBN 978-617-7668-74-8

УДК 327.82:355.01(07)

Рецензенти:

Дем'янчук Олександр Петрович, доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних відносин Національного університету "Києво-Могилянська академія".

Краснокутська Наталія Станіславівна, доктор економічних наук, професор, науковий співробітник Палського університету Комільяс, Мадрид, Іспанія.

Соловей Галина Сергіївна, 2025

ЗМІСТ

Анотація навчально-методичної розробки.....	4
Вступні зауваги.....	5
Мета курсу	8
Результати навчання.....	9
Методи викладання та форми оцінювання.....	11
Лекційні заняття	12
Опорні конспекти лекцій.....	15
Практичні (семінарські) заняття.....	26
Структура фінального есе.....	30
Умови визначення навчального рейтингу.....	31
Вимоги і критерії оцінювання.....	32
Політика доброчесності.....	36
Рекомендовані джерела.....	37

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ РОЗРОБКИ

Навчально-методична розробка для викладання і вивчення курсу «Збройні конфлікти сучасності та шляхи їх вирішення» була створена для навчально-методичного забезпечення цієї дисципліни й ґрунтується на практичному навчально-методичному досвіді та науково-методичних розвідках авторки курсу. Використовуючи поєднання аналітичних підходів з порівняльного аналізу міжнародної політики та критичних теорій міжнародних відносин, а також, спираючись на сучасні кейси збройних конфліктів з різних регіонів світу, курс має на меті ознайомити студентів з теоретичними та науково обґрунтованими емпіричними дослідженнями структур та наративів конфлікту, що супроводжують процеси управління конфліктами та їх врегулювання. Від студентів очікується засвоєння методу базового аналізу конфліктів, через практичне застосування елементів методу до кейсу повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Дисципліна передбачає підготовку командних презентацій на теми різних способів врегулювання збройних конфліктів, дебати щодо майбутньої архітектури європейської безпеки в зв'язку з російською агресією, написання індивідуальних есе щодо ролі політик пам'яті в розпалюванні збройних конфліктів та в примиренні сторін і заліку у письмовій формі.

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ КУРСУ: 3 кредити ECTS

Заняття в аудиторії: 30 год., 5 лекцій, 10 семінарів

Самостійна робота слухачів курсу: 60 год.

Форма підсумкового оцінювання: залік

Семестр викладання: 2д

ВИКЛАДАЧ:

Соловей Галина Сергіївна,

кандидат філософських наук, доцент

кафедри міжнародних відносин

факультет суспільних наук та соціальних технологій НаУКМА

E-mail: hsolovei@ukma.edu.ua

ВСТУПНІ ЗАУВАГИ

Навчально-методична розробка для викладання і вивчення курсу «Збройні конфлікти сучасності та шляхи їх вирішення» розширювалася та доопрацьовувалася на основі практичного навчально-методичного досвіду авторки курсу. У цьому авторському курсі пропонуються та застосовуються на практичних заняттях методично-наукові підходи до аналізу збройних конфліктів сучасності а також дотичної проблематики – шляхів вирішення збройних конфліктів, напрацьованих як ООН та іншими міжнародними організаціями, так і окремими державами. У результаті російської агресії проти України, починаючи з 2014 року, зростає потреба українського суспільства та академічної спільноти у осмисленні причин, проблем та наслідків неспроможності агресора вирішити міждержавні питання дипломатичним шляхом. Ця навчально-методична розробка має за основу базову спільну розробку авторки у співпраці з німецькими колегами в рамках навчального проєкту Digital Corridors for Peace Education in Ukraine 2020-2023, що передбачав впровадження до навчальних планів кафедри міжнародних відносин НаУКМА курсів з аналізу збройних конфліктів на бакалаврському та магістерському рівнях.

Щодо тематичного наповнення розробки, то у ній представлено застосовувану сучасними експертами-практиками методологію базового аналізу конфліктів, котрі розглядаються як окремі кейси, що потребують детального вивчення наступних елементів: історико-політичного контексту, структурних, проксимальних причин та тригерів для спалаху насильства й ескалації конфлікту до збройного протистояння, позицій, інтересів та потреб ворогуючих сторін та інших стейкголдерів, основних проблем, розв'язання яких може привести до деескалації конфлікту шляхом укладання мирного договору, миротворчих операцій для підтримки мирної угоди та розбудови миру.

Окремими концептами, які студенти мають пропрацювати, аналізуючи кейси сучасних конфліктів є наступні: «насильство», «ескалація насильства»,

«збройний конфлікт», «війна», «рівні аналізу конфлікту», «договір про припинення вогню», «мирний договір», «миротворча операція», «гуманітарне військове вторгнення», «врегулювання конфлікту», «розбудова миру», «примирення сторін», «політики пам'яті щодо збройних конфліктів минулого».

Під час лекційних та практичних занять студентам демонструються та застосовуються на практиці методичні й наукові принципи аналізу збройного конфлікту.

Як приклад такого комплексного методичного, навчального та наукового підходів використовуються власні (авторські) науково-методичні розробки, а саме:

1. СОЛОВЕЙ Г., КРУГЛЬОВ В. (2024) РЕЗОЛЮЦІЇ ООН ЩОДО РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ 2014–2023: АНАЛІЗ ДИСКУРСУ. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. . No. 4(76). P. 110–117. URL: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-4\(76\)-14](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-4(76)-14)
2. СОЛОВЕЙ Г., НЕВМЕРЖИЦЬКА Ю., (2024) МАНІПУЛЮВАННЯ ІСТОРИЧНОЮ ПАМ'ЯТТЮ РОСІЯН ДЛЯ ПІДТРИМКИ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ. Політикус. No. 6. P. 105-112. URL: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-6.17>
3. Соловей Г. (2024) Переосмислення легітимності збройного врегулювання конфліктів у бакалаврському курсі з міжнародної безпеки після 24 лютого 2022 року. Збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції «Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у закладах освіти», Одеса, 16 грудня 2024 р, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери, стор.112-117.

4. Solovei G. (2023) The «Mythologem» of the City and the Visual Objects That Construct it / Memory Politics: European Experience for Ukraine, Zaporizhzhia, 2023, pp. 161-163. https://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Statti_z2012/tezi_Memory_Politics-2023-11.pdf
5. Solovei G. (2023) Russian Myths of “One People” and “NATO’s Attack on Russia” in the Legitimization of the Russo-Ukrainian War. Disinformation and Fact-Checking in Contemporary Society DYKINSON E-BOOK, Madrid, 2023, p.101-116. ISBN: 978-84-1170-710-7, Spain. <https://www.dykinson.com/libros/disinformation-and-fact-checking-in-contemporary-society/9788411707107/>
6. Solovey, G., Kovtun, K. (2021). “Experience of Mediation of the European Union in the Russian-Georgian War 2008”. The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: International Relations. Economics. Country Studies. Tourism, (14), 35-48. <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2021-14-04>

У навчально-методичній розробці детально прописані плани лекційних та практичних занять, включно із опорними конспектами лекцій, а також методи викладання та форми оцінювання, структура есе, умови визначення навчального рейтингу, форми і критерії оцінювання, політики доброчесності та рекомендовані джерела.

МЕТА КУРСУ

Метою навчальної дисципліни «Збройні конфлікти сучасності та шляхи їх врегулювання» є поглиблення студентами комплексу науково-практичних знань з аналізу збройних конфліктів сучасності та освоєння нових методичних підходів до виокремлення ефективних шляхів їх врегулювання.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання охоплюють професійний та особистісний розвиток студентів. Курс спрямований на те, щоб уміти планувати, організовувати, здійснювати й презентувати дослідження та/або політичні рекомендації щодо аналізу й врегулювання міждержавних, внутрішньодержавних, міжгрупових та міжособистісних збройних конфліктів.

У результаті опанування навчального матеріалу слухачі курсу розвинуть такі компетентності:

- Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати й утілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення під час проходження курсу.
- Упевнено володіти українською та англійською мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійної й наукової комунікації; презентувати результати досліджень українською та іноземними мовами, ведучи мову про збройні конфлікти сучасності.
- Застосовувати сучасні методики й технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження міжнародних політик держав та міжнародних організацій з питань аналізу та врегулювання збройних конфліктів.
- Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми, пов'язані з насильством, збройним конфліктом та шляхами їхнього врегулювання, аргументуючи власну точку зору.
- Характеризувати теоретичні засади поняття насильства та збройного конфлікту в рамках основних теорій міжнародних відносин та вміти оперувати ними.
- Систематизувати й аналізувати збройні конфлікти сучасності відповідно до рівня аналізу, рівня насильства, регіону, головних учасників та

стейкхолдерів конфлікту, а також за можливими методами вирішення насильницького протистояння двох сторін.

- Здійснювати аналіз окремих випадків та порівняльний аналіз збройних конфліктів сучасності, у рамках методу кейс-стаді, розробленого для аналізу збройних конфліктів.
- Дотримуватися правил академічної доброчесності в усній та письмовій комунікації під час курсу.
- Доступно й аргументовано пояснювати причини, наслідки, структуру, контекст, хід та рівень ескалації збройних конфліктів та різні форми шляхів їх вирішення з точки зору ефективності втручання у збройних конфлікт міжнародної спільноти та окремих держав на дипломатичному та на військовому рівнях як фахівцям, так і широкому загалу.
- Планувати, організовувати, здійснювати й презентувати дослідження та/або рекомендації щодо державних політик з теми вирішення та усунення причин чи/або наслідків збройних конфліктів.
- Презентувати українською та англійською мовою результати свого дослідження, пов'язаних із аналізом збройних конфліктів та шляхів їх вирішення у наукових публікаціях чи виступах на конференціях, круглих столах, семінарах тощо.

МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Під час опрацювання навчального матеріалу рекомендується використовувати такі методи викладання і навчання:

- Лекційні заняття.
- Підготовка та робота під час семінарських занять.
- Індивідуальні та командні презентації під час семінарських занять.
- Участь у дебатах.
- Участь у симуляціях переговорного процесу щодо врегулювання конфлікту.

Перевірка засвоєння навчального матеріалу передбачається у вигляді поточного та підсумкового контролю.

ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ

Теми лекцій	Кількість годин
<p>Лекція 1. Визначення насильства. Аналіз акторів та причин насильницького конфлікту.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Новий світовий порядок після 1945 року. 2) Визначення насильства за Йоганом Галтунгом. Трикутники насильства: ABC (Attitudes-Behavior-Concerns) та видиме насильство-структурне насильство-культурне насильство. 3) Базовий аналіз конфлікту. Елементи базового аналізу: Аналіз причин та аналіз акторів. 4) Сторони конфлікту та стейкхолдери. Мапа конфлікту. 5) Історичний та політичний контекст. Timeline. 6) 9 рівнів ескалації конфлікту 7) Структура насильницького конфлікту: модель ООН. 	2 год.
<p>Лекція 2. Рівні аналізу конфлікту. Теоретичні рамки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Кеннет Волц – автор підходу рівнів аналізу конфлікту: глобальний (структурний), міждержавний та особистісний. 2) Насильницький конфлікт через призму теорії реалізму. 3) Лібералізм та способи вирішення конфлікту шляхом діалогу та співпраці. 4) Структуралізм та наративи конфліктуючих сторін. 5) Міждержавний, внутрішньодержавний, міжгруповий, міжособистісний та внутрішньоособистісний рівні аналізу конфлікту. 	2 год.

<p>Лекція 3. Збройний конфлікт між урядом та опозицією (революція) або соціальною групою (етнічний конфлікт, сепаратизм)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Критика традиційних теоретичних рамок аналізу збройного конфлікту Росії проти України за статтею Tereza Hendl, Olga Burlyuk, Mila O'Sullivan & Aizada Arystanbek (2023) (En)Countering epistemic imperialism: A critique of “Westsplaining” and coloniality in dominant debates on Russia’s invasion of Ukraine, Contemporary Security Policy, https://doi.org/10.1080/13523260.2023.2288468 2) Тенденції після 1945 року щодо зменшення міждержавних воєн та збільшення внутрішньодержавних збройних конфліктів. 3) Пояснення причин революцій та етнічних (сепаратистських) насильницьких конфліктів. 4) Кейс дипломатичного залагодження конфлікту: сепаратизм російськомовного населення Нарви 1993-94. 	<p>2 год.</p>
<p>Лекція 4. «Мир завдяки силі» - врегулювання збройних конфліктів за допомогою миротворчих місій</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Миротворчі місії 1 покоління після завершення Холодної війни: ООН 2) Теоретичне розширення завдань миротворчих місій: від попередження насильства до розбудови миру і суспільних змін. 3) Мета гуманітарної військової операції на прикладах сомалі (США) та Боснії і Косово (НАТО) 	<p>2 год.</p>

<p>4) Закріплення в міжнародному праві концепту «відповідальності захищати» у 2005 році.</p> <p>5) Зловживання миротворчими військовими операціями.</p>	
<p>Лекція 5. Значення політик пам'яті про збройні конфлікти для примирення сторін.</p> <p>1) Колективна пам'ять та колективна ідентичність.</p> <p>2) «Замовчувана історія» та конфліктуючі з офіційними наративи. «Жінки для комфорту» - кейс стаді.</p> <p>3) Матеріальна та нематеріальна культурна спадщина. Пам'ятки історії, ритуали, офіційні та конфліктуючі наративи навколо об'єктів культурної спадщини.</p> <p>4) Кейс гібридного конфлікту навколо монументу «Бронзовий солдат у Таллінні»</p> <p>5) Зразок структури для фінального есе на прикладі кейсу монументу Ніколаю Ватутіну в Маріїнському парку м.Києва.</p>	<p>2 год.</p>

ОПОРНІ КОНСПЕКТИ ЛЕКЦІЙ

Лекція 1. Визначення насильства. Аналіз акторів та причин насильницького конфлікту.

Новий світовий порядок, створений країнами-переможницями після завершення II Світової війни, включав у себе нову архітектуру світової безпеки, базовану на участі усіх держав у інклюзивній Організації Об'єднаних націй, основним завданням якої є попередження воєн завдяки міжнародному праву, дипломатії, економічним санкціям щодо країн-агресорів та втручанням у конфлікти світового співтовариства через миротворчі місії. 5 держав-учасниць антигітлерівської коаліції: США, Велика Британія, Радянський Союз, Франція та Китай стали перманентними членами Ради Безпеки ООН з правом вето на будь-які рішення щодо світової безпеки. Саме ці держави мають найбільше влади у визначенні загрози світовій безпеці та у прийнятті рішень щодо способів врегулювання конфліктів, контролю за озброєнням та нормами міжнародного права, адже, на відміну від рішень Генеральної Асамблеї ООН, що мають лише рекомендаційний характер, рішення Ради Безпеки є обов'язковими для виконання усіма державами-членами.

Холодна війна між США та Радянським Союзом, яка виражалася через гонку ядерних озброєнь та проксі-війни двох супердержав США та СРСР на територіях інших країн та створення двох безпекових альянсів: НАТО (1947 до сьогодні) та Варшавського Договору (1955-1991) завершилася у 1991 році з розпадом Радянського Союзу. Період двополярності характеризувався значною політичною напругою між двома наддержавами та ядерним стримуванням, коли принцип обопільного гарантованого знищення (MAD) стримував ці сили від нападу одна на одну. Двадцятиліття деколонізаційних процесів, що розпочалися у 1960-ті роки, супроводжувалося значним числом збройних конфліктів, для врегулювання яких провідні світові науковці розробляють методологічні рекомендації, а ООН на практиці перевіряє їх ефективність.

Йоган Галтунг обґрунтував засади насильницького конфлікту. Він стверджував, що сам по собі конфлікт є природним і слугує для розвитку і зростання, однак, насильство, що супроводжує невирішений шляхом діалогу і узгодження позицій конфлікт, є уникним, але таким причини якого варто вбачати не лише у поведінці акторів, але як в структурах суспільства (інституціях) так і в культурі. Отже, врегулювання конфлікту полягатиме не лише в усуненні видимого насильства, але і в зміні інституцій до більш інклюзивних та демократичних та у культурних змінах, що не передбачатимуть расової, гендерної, класової чи релігійної дискримінації.

На сьогодні снує близько десяти методів аналізу збройних конфліктів, використовуваних у практиці, які включають в себе близько двадцяти основних елементів. Для цієї методичної розробки ми обрали за основу метод аналізу конфлікту, узагальнений Шоном Гербертом, який включає в себе: 1) Профіль конфлікту (історичний і політичний контекст), 2) аналіз акторів (сторони конфлікту та ключові стейкхолдери), 3) аналіз причин, 4) хід конфлікту з рівнями ескалації, 5) сценарії розвитку конфлікту, 6) способи врегулювання та вирішення конфлікту.

Лекція 2. Рівні аналізу конфлікту. Теоретичні рамки.

Підхід до аналізу міжнародних відносин із застосуванням різних рівнів політичної реальності вперше було застосовано Кеннетом Волцем у його докторській дисертації, опублікованій у 1959 році під назвою «Людина, держава і війна», де науковець виділяє три основні рівні: особистісний, що ґрунтується на аналізі способів прийняття рішень лідерами держав, міждержавний, де велику увагу приділено взаємодії держав та системний або глобальний рівень, що характеризується відсутністю єдиного врядування і анархічністю міжнародних відносин.

Для сучасного розвитку аналізу збройних конфліктів кожен із дослідників може використовувати різну кількість рівнів аналізу конфлікту, відповідно до дослідницького питання та завдань свого дослідження. Виділяють системний або глобальний рівень, де конфлікт розглядається як

такий, що є елементом світової безпекової архітектури, міждержавний рівень, де головними акторами є держави, регіональний рівень, на якому дослідник фокусується на стабільності регіону в результаті розвитку збройного конфлікту, внутрішньодержавний рівень, на якому розглядається збройне протистояння уряду і опозиції, міжгруповий рівень, на якому різні соціальні групи, за виключенням уряду, конфліктують з людськими жертвами, не меншими, ніж 1000 осіб з обох сторін, міжособистісний конфлікт на рівні прийняття рішень та внутрішньоособистісний конфлікт, що штовхає до масштабного насильства лідерів держав.

Для основних теорій міжнародних відносин збройний конфлікт є результатом різних чинників. Реалізм, що фокусується на безпеці, головну увагу приділяє системному та міждержавному рівням аналізу конфлікту, залишаючи поза увагою соціальні групи та історичні наративи. Лібералізм фокусується на трансформації суспільств у напрямку демократизації державного устрою, лібералізації торгівлі та дипломатичних шляхах залагодження суперечок. Для структуралізму основним фокусом у вивченні збройних конфліктів є ідеології ворогуючих сторін, когнітивна безпека, наративи конфлікту та значення, які надаються основним концептам мирних договорів та угод щодо припинення вогню.

Лекція 3. Збройний конфлікт між урядом та опозицією (революція) або соціальною групою (етнічний конфлікт, сепаратизм)

Більшість західних експертів та підручників з аналізу конфлікту, написаних з позицій лібералізму та реалізму до повномасштабного вторгнення, подають російську війну проти України як внутрішньодержавний конфлікт, який варто залагоджувати ненасильницьким з боку України способом. Критичні аргументи Терези Гендль, Ольги Бурлюк, Міли О'Салліван та Арізиди Арістанбек з точки зору теорії деколоніалізму доводять, що збройний конфлікт Росії проти України має бути розглянутий як спроба імперії втримати Україну в колоніальній залежності і вказує на міждержавний характер конфлікту. Невизнання суб'єктності України та її

спроможності визначати власне майбутнє серед теоретиків реалізму та панування цього дискурсу серед академічної спільноти відіграють важливу роль у відбілюванні російських військових злочинів та легітимації насильства.

Основною тенденцією після 1945 року стало різке скорочення міждержавних воєн і збільшення внутрішньодержавних конфліктів в результаті деколонізаційних процесів. Саме численні кейси внутрішньодержавних конфліктів 60-80-х років минулого століття стали емпіричною основою для сучасних рамок аналізу збройного конфлікту. Оскільки на європейському континенті тривав період «довгого миру», прийнято вважати, що демократичний устрій держави надає їй спроможності вирішувати конфлікти мирним шляхом, і що вони відбуваються переважно у країнах, що розвиваються у стані анократії, прямуючи від автократій до демократій.

Томас Масон пояснює еволюцію теорії громадянської війни та революції. Громадянська війна – це війна між урядом держави та організованою опозицією за владу у цій державі. Громадянські війни характеризуються значною асиметрією в силі ворогуючих сторін. Втрати не менше 1 тисячі осіб мають налічуватися з обох сторін, якщо втрати несе лише опозиція, таке насильство можна вважати геноцидом. Держави, що пережили одну громадянську війну, схильні переживати повернення до насильства через невеликий проміжок часу, тривалість громадянських воєн зазвичай учетверо довша, ніж тривалість воєн між державами, а їхня інтенсивність значно нижча.

Сепаратистський внутрішньодержавний конфлікт відрізняється від громадянської війни метою повстанців, що полягає не у заміні існуючого уряду, а у відділенні частини існуючої державної території і створенні власної держави з окремим урядом. Сепаратистські рухи відбуваються на основі різниці ідентичностей соціальних груп, що населяють державу. В неінклюзивних суспільствах ідентичність на основі класу, раси, релігії, політичних переконань еліти може спричинити збройний конфлікт пригнобленої групи через неврахування інтересів останньої при розробці

державних політик та розподілі ресурсів (теорія пригнобленого актора). Теорія пригнобленого актора пояснює як революційні, так і сепаратистські збройні конфлікти.

Теорія раціонального актора спирається на масовість незадоволеної існуючим станом речей соціальної групи. Саме завдяки масовій участі в революції вона має шанси на перемогу і дії повстанців проти нечисельної еліти є раціональними. З іншого боку, велика імовірність загибелі штовхає повстанців як раціональних акторів до такої девіації як «проїзд зайцем» або неучасть у повстанні. Чим більше «зайців» у революційному чи сепаратистському рухах у внутрішньодержавному конфлікті, тим більше шансів на провал мають повстанці проти існуючого уряду.

Теорія соціальних рухів вказує на те, що революціонери мають діяти, спираючись на вже існуючі соціальні рухи та організації. Соціальний рух призводить до збройного конфлікту з урядом, коли він стає де-факто рівним за потужністю з існуючим урядом.

Теорії, що спираються на збереження існуючої державності, стверджують, що, для того, щоб зберегти владу, існуючий уряд має йти на поступки пригнобленим акторам та соціальним рухам, тим самим прямуючи від автократії до демократії, включаючи все більше і більше соціальних груп у прийняття рішень.

Виходячи з вищезазначеного, найефективнішим способом врегулювання внутрішньодержавного конфлікту є недопущення виключення соціальних груп з процесу прийняття рішень, недопущення існування пригнобленого актора.

Кейс сепаратистського конфлікту у м. Нарва, Естонія в 1993-94 роках, коли російськомовне населення міста провело референдум про відділення, не повідомивши Таллінн показує на втручання сторонніх акторів та провокування Росією внутрішньодержавного конфлікту. Він може бути врегульований шляхом втручання іншого стороннього актора (ОБСЄ, ЄС, США).

Лекція 4. «Мир завдяки силі» - врегулювання збройних конфліктів за допомогою миротворчих місій.

Врегулювання конфліктів за допомогою миротворчих місій ООН стає все частішою практикою після завершення Холодної війни. Традиційні миротворчі місії мали на меті зупинити видиме насильство, ставши фізичним бар'єром між ворогуючими сторонами. Однак, невдачі миротворців у Сомалі в 1993 році, Руанді в 1994 та у Боснії і Герцеговині в 1995 підірвали авторитет до втручання міжнародної спільноти у врегулювання збройних конфліктів і спричинили появу другої хвилі військових втручань світової спільноти – гуманітарних військових операцій під проводом США або НАТО. Якщо для спорядження миротворчої місії ООН необхідне не лише рішення Ради Безпеки ООН, але і запрошення уряду країни, яка потребує допомоги, то гуманітарні військові операції потребують лише мандату Ради Безпеки, без узгодження з державою-реципієнтом.

Врегулювання збройного конфлікту починається з укладання договору з припинення вогню. Для цього проводиться медіація третьої сторони між лідерами ворогуючих сторін і відбувається зміна бачення конфлікту на рівні еліт, коли обидві сторони мають піти на компроміс. Миротворці підтримують силою встановлений за мирним договором мир і не дозволяють конфліктуючим сторонам знову повернутися до насильства. Водночас, ООН передбачено короткострокові та довгострокові заходи для переходу до сталого миру, задля чого має бути задіяний не лише військовий контингент, але й політичні радники, що змінюватимуть устрій постраждалої від конфлікту держави та його суспільство в цілому. Перехід до сталого миру є довгостроковим процесом під час якого дві основні цілі ООН – стримування насильства та примирення сторін шляхом зміни комунікації і відбудови демократичних інституцій – суперечать одна одній, адже під час післявоєнних виборів, спостерігачами на яких мають бути озброєні миротворці, суспільства перебувають у стані внутрішньодержавної конкуренції між діючим урядом та різноманітними опозиційними силами, що дестабілізує суспільство. Крім того,

миротворці виходять за межі мандату, наприклад для зміни уряду в Лівії 2001 року.

Не зважаючи на успіх місії НАТО в Боснії і Герцеговині та в Косово (без мандату ООН), гуманітарні військові втручання в конфлікти зазнають нищівної критики з боку урядів держав, що побоюються втручання у внутрішні справи своїх країн сильних військових держав та блоків, що суперечить принципу суверенності.

У 2005 році ООН розробила принцип «Відповідальності захищати» Responsibility to protect або R2P, що дозволяє світовим державам-лідерам одноосібно відряджати військові місії з метою «превентивної агресії» щодо держав-порушників міжнародного права. Умови, які виправдовують таке втручання: етнічні чистки, геноцид, військові злочини та злочини проти людяності. Однак, цим рішенням можна легітимізувати насильство між державами і зруйнувати систему міжнародного права, встановлену після завершення II Світової війни, що ставить принцип невтручання та суверенітет держав на перше місце і дозволяє використовувати насильство виключно з метою самозахисту або за мандатом ООН.

Несанкціоновані Радою безпеки вторгнення США до Іраку 2003, Росії до Грузії 2008, Франції до М'янми 2008, та не надсилання миротворчих місій до Росії під час чеченських воєн, до Китаю в зв'язку з геноцидом уйгурів у провінції Сіндзянь, відсутність миротворчих військ ООН в Сирії з 2011 року і присутність там військових контингентів індивідуальних держав-стейкхолдерів, що захищають власні інтереси, а не впроваджують узгоджені мандатом заходи задля запобігання насильства, є джерелом критики ефективності врегулювання збройних конфліктів за допомогою миротворчих місій.

Лекція 5. Значення політик пам'яті про збройні конфлікти для примирення сторін.

За теорією Ентоні Сміта відчуття приналежності до певної соціальної групи чи держави відбувається на основі колективної ідентичності, що

формується на основі колективної пам'яті. Колективна пам'ять про конфлікти минулого не лише втілена в об'єктах матеріальної спадщини, вона транслюється через навчання у школах та університетах, через щорічні ритуали такі як екскурсії до місць пам'яті, паради, перші і останні дзвоники в школах чи промови на завершення навчального року в університетах. Пам'ять родини передається через сімейні фото та історії, пам'ять народу через музейні експозиції, фільми, пісні, популярну культуру та засоби масової інформації. Колективна пам'ять постійно трансформується, щоб відповідати цілям, які ставить перед собою соціальна група чи рада певної держави. Владна та символічна еліти визначають, що саме буде запам'ятовано, а що забуто (Гілліс, 1994). Пам'ять, що суперечить офіційній версії історії, пригнобленого актора, переможених, виключених із суспільного життя маргінальних груп часто буває замовчувана, нетрансльована. «Війни» пам'яті відбуваються між вочевидь антагоністичними етнічними спільнотами за розподіл державних ресурсів і досягнення національного та міжнародного визнання (Kubal, 2008; McGrattan, 2012).

Кейс «жінок для комфорту» - азійських жінок, які були примусово залучені до сексуального рабства в борделях на окупованих Японією територіях в 1931-45 роках. 200 000 жінок переважно з Кореї, також з Китаю, Тайланду, Австралії, Філіппін, М'янми були виключені з суспільної пам'яті, злочини Японії щодо них замовчувалися. Лише у 1991 році колишня «жінка для комфорту», кореянка Кім Хак-Сун публічно виступила, засуджуючи злочини японських колонізаторів. У 1994 році Джен Руф О'Герні, австралійка нідерландського походження опублікувала книжку про свій досвід сексуального рабства у ролі «жінки для комфорту» в японському борделі під час окупації. З 2000х років контр-історія «жінок для комфорту» втілена у десятках пам'ятників у Південній Кореї, США Філіппінах, Китаї. Невизнання Японією відповідальності за цей злочин, попри особисті вибачення прем'єр міністра Абе в генасамблеї ООН провокує конфлікт між Японією США та Південною Кореєю. Ці три держави складають «безпековий трикутник» у

тихоокеанському регіоні, що має діяти узгоджено, у зв'язку зі зростанням загроз від Росії та Китаю.

Через тісний зв'язок між культурою та ідентичністю народів, навмисне руйнування та привласнення культурної спадщини, а також порушення культурних прав є факторами, що загострюють конфлікти та кризи. Вони є основними перешкодами на шляху до діалогу, миру та примирення.

Кейс гібридного конфлікту навколо монументу Бронзовий солдат у Таллінні. Криза в Естонії навесні 2007 року, що розгорілася навколо меморіалу Другої світової війни, відомого як статуя Бронзового солдата, пам'ятають як в Естонії, так і за її межами. В Естонії це здебільшого пов'язано з двома нічними заворушеннями в столиці, чого Таллінн ніколи не бачив ні до, ні після цього. На Заході це пов'язано з першими в історії кібератаками, здійсненими однією країною проти іншої. Ці події стали одним із перших тривожних дзвіночків для Заходу, який змусив його визнати охолодження відносин з Росією.

У центрі кризи опинилася статуя воїна-визволителя, або, ширше кажучи, інше розуміння історії. Хоча вступ Червоної армії в Естонію в 1944 році означав звільнення від нацистської Німеччини, він також став початком майже півстолітнього радянського поневолення, яке не принесло свободи, а натомість принесло масові депортації, бідність і зміну етнічного складу країни. Святкування 9 травня як Дня перемоги у Великій Вітчизняній війні - так у Росії називають нацистсько-радянську війну 1941-45 років - з військовим парадом було відновлено у 1995 році президентом Борисом Єльциним, коли він зіткнувся з внутрішньополітичними проблемами. Десять років потому президент Владімір Путін навіть посилив цю традицію, влаштувавши пишні урочистості і запустивши кампанію «Георгіївська стрічка» у 2005 році. Це, безумовно, мало певний вплив на російськомовних за кордоном, які стежать за російськими ЗМІ, що ще більше популяризувало святкування 9 травня серед них. Це почало створювати напругу в естонському суспільстві, і до 2006-07 років пам'ятник став важливим політичним питанням; було прийнято рішення

перенести похованих і перепоховати їх на кладовищі Сил оборони Естонії в Таллінні, а також перенести пам'ятник на це ж кладовище.

Перші ознаки скоординованих дій Росії можна простежити з січня 2007 року, коли розпочався дипломатичний тиск і високий рівень висвітлення подій у ЗМІ, і, цілком ймовірно, спецслужби отримали відповідні накази. У березні та квітні були зафіксовані напівпідпільні зустрічі одного з лідерів майбутніх заколотників з російськими дипломатами. У квітні напруженість досягла високого рівня, і коли 26 квітня розпочалися розкопки біля статуї, зібрався натовп переважно російськомовних людей, які з настанням ночі почали заворушення. Наступні дні були відзначені дипломатичним тиском з боку Росії (навіть вимогою до естонського уряду піти у відставку), блокадою і нападами на посольство і посла Естонії в Москві з боку членів прокремлівської молодіжної організації, а також агресивним висвітленням у засобах масової інформації. Активність у соціальних мережах - тоді ще в зародковому стані, що складалася з форумів і коментарів на сайтах ЗМІ - була широкою і включала використання сфальсифікованого зображення, що демонструє видалення Бронзового солдата шляхом його розрізання на шматки. Кібератаки на естонські державні установи та підприємства (зокрема, ЗМІ та банки) почалися спорадично 27 квітня, за якими послідували чотири масові хвилі - 4 травня, 8-10 травня, 15 травня і 18 травня.

Росія погрожувала економічними санкціями проти Естонії, але з плином часу стало зрозуміло, що насправді лише залізничний транзит через Естонію зазнав незначного впливу. Це не було випадковістю; це дозволило використати кризу як політичний привід для просування бізнес-інтересів одного з улюблених проєктів Путіна - нових портових потужностей в Усть-Лузі.

Те, що сталося в Естонії у 2007 році, сьогодні можна було б назвати гібридним конфліктом або реалізацією гібридних загроз. Розкол в естонському суспільстві, який був використаний для того, щоб посіяти невдоволення, полягав у різному трактуванні історії естонцями та російськомовними;

одночасно криза роздмухувалася шляхом узгодженого використання дипломатії, соціальних і традиційних медіа (і того, що зараз назвали б фейковими новинами), економічного тиску і - вперше - кібератак. Єдиним часто згадуваним важелем впливу, який не використовувався в той час, була військова сила. У пізніших прикладах російської агресії в Грузії (з 2008 року) та Україні (з 2014 року) військові були невід'ємною частиною гібридного міксу. На відміну від Естонії, ці країни не були членами НАТО і ЄС. Кремль, безумовно, виніс власні уроки зі своїх дій проти Естонії. У пізніших версіях його стратегічних документів, прийнятих після 2007 року, таких як Концепція зовнішньої політики і Військова стратегія, підкреслюється поєднання різних типів важелів впливу. Історична пропаганда виявилася зручним інструментом для путінського режиму, і її використання тільки посилилося за останнє десятиліття. Оскільки ставлення до Червоної армії в багатьох країнах Східної Європи є щонайменше змішаним через історичний досвід, це створило і продовжуватиме створювати напруженість у майбутньому. Як протиотрута, краща обізнаність громадськості з історією має відігравати ключову роль у знешкодженні цього конкретного компонента гібридної загрози, яку становить Росія.

ПРАКТИЧНІ (СЕМІНАРСЬКІ) ЗАНЯТТЯ

Теми практичних занять	Кількість годин
<p>Семінар 1 і 2. Базовий аналіз російсько-українського збройного конфлікту 2022-дотепер.</p> <p>Завдання: індивідуальні презентації студентів 5-7 хвилин.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні рамки деколоніалізму (за статтею Гендль, Бурлюк, О’Салліван та Арістанбек) 2. Історичний та політичний контекст 3. Динаміка конфлікту 2022-2025 Timeline (за Herbert S (2017) Conflict Analysis Topic Guide, GSDRC 2017.) 4. Аналіз акторів – карта акторів 5. Аналіз безпосередніх сторін конфлікту (PIN - позиція-інтереси-потреби) 6. Аналіз позицій та інтересів ключових стейкгоल्дерів: ООН, НАТО, ЄС, США, Китай, Польща, Німеччина, Франція... 7. Аналіз причин конфлікту (Structural, Proximate, Triggers) 8. Аналіз основної проблеми, причин та слідків конфлікту (дерево конфлікту) 9. Динаміка конфлікту 2022-2025 за моделлю Гласля, 9 рівнів ескалації (сторінка 21 Topic Guide) 10. Сценарії: <ol style="list-style-type: none"> 10.1 Найгірший сценарій (глобалізація насильства, Третя світова війна) 10.2 Найкращий сценарій (примирення сторін, перехід до сталого миру) 10.3 Статус Кво 	<p>4 год</p>

<p>10.4 Проміжні сценарії</p> <p>Література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tereza Hendl, Olga Burlyuk, Mila O’Sullivan & Aizada Arystanbek (2023) (En)Countering epistemic imperialism: A critique of “Westsplaining” and coloniality in dominant debates on Russia’s invasion of Ukraine, Contemporary Security Policy, https://doi.org/10.1080/13523260.2023.2288468 2. Herbert S (2017) Conflict Analysis Topic Guide, GSDRC 2017. https://gsdrc.org/topic-guides/conflict-analysis/ 	
<p>Семінар 3. Міжнародне визнання Косово-врегулювання конфлікту чи спосіб породити нові конфлікти?</p> <p>Команда 1 (за) + Команда 2(проти)</p> <p><i>Дебати:</i> Дві групи по 3 студенти: Міжнародне визнання Косово (кожна група готує 30-хвилинну презентацію, по 10 хвилин на кожного члена, в останній частині дебатів кожній групі надається додатково 10 хвилин для посилення своїх аргументів та для відповіді на аргументи суперників.</p> <p>Завдання:</p> <p>Команда «за» наголошує на легітимності визнання суверенітету Косово як вирішення конфлікту. Команда «проти» підкреслює, що міжнародне визнання Косово не є легітимним і створює більше конфліктів.</p> <p><i>Література</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bohnet, H., & Gold, J. (2011). <i>SERBIA AND KOSOVO: STATUS DISPUTES AND EU MEMBERSHIP</i>. Konrad Adenauer Stiftung. http://www.jstor.org/stable/resrep10017 2. Mason, T (2009), “The Evolution of Theory on Civil War and Revolution,” In: Manus Midlarsky, ed., Handbook of War Studies III: the Intrastate Dimension. 	2 год
<p>Семінар 4. Оцінка миротворчих місій (командні презентації команд 3 і 4)</p> <p>Завдання:</p>	2 год

<p>Розуміння та проблематизація мети та ефективності миротворчих місій (короткий підсумок статті, а саме методи оцінювання миротворчих місій, має навести 1 студент. Кожна презентація повинна включати приклад миротворчої місії ООН (2 студент) та її коротку оцінку спираючись на різні рамки оцінювання ефективності, наведені в статті (3 студент).</p> <p><i>Основна література:</i></p> <p>Druckman, D., Stern, P. C., Diehl, P., Fetherston, A. B., Johansen, R., Durch, W., & Ratner, S. (1997). Оцінювання миротворчих місій. <i>Mershon International Studies Review</i>, 41(1), 151-165. https://doi.org/10.2307/222819</p> <p>Додаткова література має стосуватися конкретних миротворчих місій за вибором команд</p>	
<p>Семінари 5 і 6 Індивідуальні презентації аутлайнів фінального есе (3-4 слайди, 5- хвилин)</p> <p>Оберіть об'єкт культурної спадщини (пам'ятник, архітектурну чи промислову споруду), з яким ви особисто пов'язані (об'єкт має знаходитися у місті чи селі, де ви народилися і/чи зростали). Презентація має містити автоетнографічну частину, яка розкриє вплив цього об'єкта на формування вас як особистості. Презентуйте фотографію об'єкта спадщини та опишіть конфлікт, пов'язаний з його інтерпретацією в політиках пам'яті. Чітко сформулюйте дослідницьке питання, мету і завдання дослідження.</p>	4 год
<p>Семінар 7 Трестороння коаліція (рольова гра-симуляція переговорів)</p>	2 год

<p>Завдання: зрозуміти та описати суб'єктивні відчуття справедливості залежно від позиції сили в переговорах: держава-гегемон, середня сила (регіональний лідер) чи мала держава.</p> <p>Ролі та опис симуляції будуть надані студентам під час семінару.</p>	
<p>Семінар 8. Довіра як основа співпраці та сталого миру (рольова гра-симуляція переговорів)</p> <p>Завдання: зрозуміти та описати процес здобуття чи втрати довіри у процесі взаємодії між трьома державами. Чи можливі співпраця та сталий мир без довіри? – дискусія.</p> <p>Ролі та опис симуляції будуть надані студентам під час семінару.</p>	2 год
<p>Семінар 10. Майбутнє європейської безпеки</p> <p>Дебати</p> <p>Команди 5 і 6</p> <p>Команда 5 описує підхід до європейської безпеки з позицій уникання консенсусу (20 хвилин)</p> <p>Команда 6 описує підхід до європейської безпеки з точки зору мультилатералізму (20 хвилин)</p> <p>Команда 5 критикує підхід команди 6 (10 хвилин)</p> <p>Команда 6 критикує підхід команди 5 (10 хвилин)</p> <p>Усі учасники семінару висловлюють свою аргументовану думку щодо питання: Як буде забезпечена безпека у Європі у найближчому десятилітті? (20 хвилин)</p> <p>Література</p> <p>Hofmann, S.C. Organizing European security in yet another geopolitical era: consensus escapism or compartmentalized multilateralism?. Int Polit (2025). https://doi.org/10.1057/s41311-024-00651-z</p>	2 год

СТРУКТУРА ФІНАЛЬНОГО ЕСЕ

Обсяг фінального есе має становити 2000 слів (-+10%). Фінальне есе - це відкрите есе про політику пам'яті у примиренні конфліктуючих сторін.

Метою фінального есе є вибір та опис об'єкта культурної спадщини та дослідження того, як цей об'єкт репрезентує конфлікт у локальній/національній/глобальній пам'яті.

Структуру та дослідницьке питання есе необхідно обговорити на семінарах №5 і №6 .

Структура фінального есе

Вступ: Вибір візуального об'єкту (він повинен знаходитися в місці, де ви народилися та/або вирости) Приклади: меморіали громадянських воєн, завойовницьких воєн, жінок у традиційній ролі домогосподарок, жінок-воїнів, релігійні об'єкти, передані з однієї релігії в іншу тощо) Опишіть сучасне значення об'єкту, конфлікт пам'яті навколо об'єкту, дослідницьке питання та методи: автоетнографія, дослідження випадку (case study), аналіз політики.

300 слів

Автоетнографія. Пригадайте всі події та практики, пов'язані з обраним візуальним об'єктом, з вашого особистого життя. Що цей візуальний об'єкт означає для вас особисто? Як він формує вашу ідентичність? *500 слів*

Кейс-стаді. Яку суспільно значущу політичну подію репрезентує об'єкт? Опишіть конфлікт і конфліктуючі наративи. *400-450 слів*

Аналіз політики. Яку політику пам'яті використовує держава щодо об'єкта? Який міжнародний резонанс (якщо такий є)? Проведіть паралелі з політикою пам'яті щодо подібних об'єктів культурної спадщини в інших державах *400-450 слів*

Висновки 200-300 слів

Список використаних джерел

Має бути щонайменше 5 посилань, оформлених в одному стилі цитування. Перевага надається статтям у рецензованих журналах та академічним монографіям.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Види робіт	Кількість	Максимум балів за 1	Разом
Індивідуальна презентація «Базовий аналіз конфлікту»	1	10	10
Командна презентація	1	20	20
Робота на семінарах	10	1	10
Фінальне есе	1	30	30
Залік	1	30	30
Разом	-	-	100

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності студента за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до критеріїв:

Види робіт	Кількість балів за один вид роботи	Критерії оцінювання
Індивідуальна презентація	10-8	Студент засвоїв методику базового аналізу конфлікту, розуміє місце окремого елемента базового аналізу в методі та може застосувати аналітичний інструмент на практиці
	8-5	Студент має уявлення про метод базового аналізу конфлікту, але не до кінця розуміє місце окремого елемента а методі, тому не досить успішно застосовує аналітичний інструмент до конкретного кейсу.
	5-1	Студент не засвоїв методу базового аналізу конфлікту в цілому і не розуміє призначення того аналітичного інструменту, який йому варто застосувати до конкретного кейсу.
	0	Студент не підготував індивідуальну презентацію

Командна презентація	20-17	Студенти злагоджено працюють в команді, не лише виконуючи частину свого завдання, але і цілком розуміючи завдання команди. Презентація містить теоретичну частину, кейс-стаді та застосування теорії чи методу аналізу до конкретного кейсу.
	17-12	Кожен зі студентів виконує лише свою частину завдання, не усвідомлюючи цілого завдання команди. Теоретична частина, кейс-стаді та оцінка кейсу не мають між собою нічого спільного.
	12-5	Незлагоджена командна робота, нерозуміння теоретичної частини, кейсу конфлікту та невміння застосувати аналітичні інструменти до конкретного кейсу
	0	Студенти не підготували командну презентацію
Робота на семінарах	1	10-7 Студент за графіком не виконує індивідуальну чи командну презентацію, але присутній на семінарі і

		обговорює презентацію колег, активно бере участь в дебатах та рольових іграх-симуляціях переговорів. Відсутність на третині семінарських занять приводить до не допуску до подачі есе та складання заліку.
Фінальне есе	30-25	Студент відвертий в автоетнографічній частині есе, розкриваючи особистий зв'язок та вплив на формування його ідентичності конкретного об'єкту культурної спадщини. демонструє високі аналітично-критичні здібності аналізу конкретний випадків конфлікту наративів історичної пам'яті, демонструє знання державних політик пам'яті в Україні та інших державах, може провести паралелі з подібними конфліктами наративів у інших державах світу. Студент використовує в тексті не менше п'яти джерел
	24-19	Присутні усі структурні елементи есе, але тема конфлікту наративів історичної пам'яті не достатньо опрацьована, як не опрацьована достатня кількість релевантних джерел.
	18-13	Автоетнографія не містить ознак індивідуальності, відсутній аналіз конфлікту різних наративів

		історичної пам'яті навколо обраного об'єкту історичної спадщини, поверховий аналіз політик пам'яті України, відсутні паралелі зі світовими процесами, студент послуговується туристичними путівниками і не використовує академічну літературу.
	0	Студент не подав фінальне есе

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
81 – 90	добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70	задовільно		D (задовільно)
60 – 65			E (достатньо)
30 – 59	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (неприйнятно – з обов'язковим повторним курсом)

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про Академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року)

https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/cat_view/1-dokumenty-naukma/12-normatyvna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iakosti-osvitnoi-diialnosti-ta-iakosti-vyshchoi-osvity/71-normatyvni-dokumenty

РЕКОМЕНДОВАНИ ДЖЕРЕЛА

Основна література

1. Herbert S (2017) Conflict Analysis Topic Guide, GSDRC 2017.
<https://gsdrc.org/topic-guides/conflict-analysis>
2. Tereza Hendl, Olga Burlyuk, Mila O'Sullivan & Aizada Arystanbek (2023) (En)Countering epistemic imperialism: A critique of “Westsplaining” and coloniality in dominant debates on Russia’s invasion of Ukraine, Contemporary Security Policy,
<https://doi.org/10.1080/13523260.2023.2288468>
3. Bohnet, H., & Gold, J. (2011). SERBIA AND KOSOVO: STATUS DISPUTES AND EU MEMBERSHIP. Konrad Adenauer Stiftung.
<http://www.jstor.org/stable/resrep10017>
4. Druckman, D., Stern, P. C., Diehl, P., Fetherston, A. B., Johansen, R., Durch, W., & Ratner, S. (1997). Evaluating Peacekeeping Missions. Mershon International Studies Review, 41(1), 151–165.
https://www.researchgate.net/publication/37628986_Evaluating_Peacekeeping_Missions
5. Levy J., (1998) The Causes of War and the Conditions of Peace. Annual Review of Political Science, Vol. 1:139-165
<https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.polisci.1.1.139>
6. Mason, T. (2009), “The Evolution of Theory on Civil War and Revolution,” In: Manus Midlarsky, ed., Handbook of War Studies III: the Intrastate Dimension.
7. Dong-Joon Jo and Erik Gartzke, Determinants of Nuclear Weapons Proliferation. Journal of Conflict Resolution 2007 51:1, 167-194
<https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/0022002706296158>
8. Juurvee I., Mattiisen M. The Bronze Soldier Crisis of 2007: Revisiting an Early Case of Hybrid Conflict, 2020. https://icds.ee/wp-content/uploads/2020/08/ICDS_Report_The_Bronze_Soldier_Crises_of_2007_Juurvee_Mattiisen_August_2020.pdf

9. Hofmann, S.C. Organizing European security in yet another geopolitical era: consensus escapism or compartmentalized multilateralism?. *Int Polit* (2025). <https://doi.org/10.1057/s41311-024-00651-z>

Додаткова література

1. Agency in Transnational Memory Politics / ed. by J. Wüstenberg, A. Sierp. Berghahn Books, 2022. URL: <https://doi.org/10.1515/9781789206951>
2. Contemporary Security Studies / ed. by A. Collins. 6th ed. Oxford University Press, 2022. URL: <https://doi.org/10.1093/hepl/9780198862192.001.0001>
3. Heath O., Halperin S. Political Research: Methods and Practical Skills. Oxford University Press, 2019. 488 p.
4. Nations U. The Security Council: Working Methods Handbook. United Nations, 2011. 106 p.
5. Oxford Handbook of United Nations Peacekeeping Operations. Oxford University Press, 2017. 944 p.
6. Ramsbotham O. Transforming Violent Conflict. Routledge, 2010. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203859674>
7. Resolving International Conflict / ed. by I. Bramsen, P. Poder, O. Wæver. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 2019. | Series: Routledge studies in peace and conflict resolution : Routledge, 2019. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315102009> (date of access: 17.03.2025).
8. Wallensteen P. Peace Research: Theory and Practice. Taylor & Francis Group, 2013. 278 p.
9. Webel C. P., Barash D. P. Peace and Conflict Studies. SAGE Publications, Incorporated, 2021.
10. СОЛОВЕЙ Г., КРУГЛЬОВ В. (2024) РЕЗОЛЮЦІЇ ООН ЩОДО РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ 2014–2023: АНАЛІЗ

ДИСКУРСУ. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. . No. 4(76). P. 110–117. URL: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-4\(76\)-14](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-4(76)-14)

11. СОЛОВЕЙ Г., НЕВМЕРЖИЦЬКА Ю., (2024) МАНІПУЛЮВАННЯ ІСТОРИЧНОЮ ПАМ'ЯТТЮ РОСІЯН ДЛЯ ПІДТРИМКИ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ. Політикус. No. 6. P. 105-112. URL: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-6.17>
12. Соловей Г. (2024) Переосмислення легітимності збройного врегулювання конфліктів у бакалаврському курсі з міжнародної безпеки після 24 лютого 2022 року. Збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції «Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у закладах освіти», Одеса, 16 грудня 2024 р, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери, стор.112-117.
13. Solovei G. (2023) The «Mythologem» of the City and the Visual Objects That Construct it / Memory Politics: European Experience for Ukraine, Zaporizhzhia, 2023, pp. 161-163. https://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Statti_z2012/tezi_Memory_Politics-2023-11.pdf
14. Solovei G. (2023) Russian Myths of “One People” and “NATO’s Attack on Russia” in the Legitimization of the Russo-Ukrainian War. Disinformation and Fact-Checking in Contemporary Society DYKINSON E-BOOK, Madrid, 2023, p.101-116. ISBN: 978-84-1170-

710-7, Spain. <https://www.dykinson.com/libros/disinformation-and-fact-checking-in-contemporary-society/9788411707107/>

15. Solovey, G., Kovtun, K. (2021). “Experience of Mediation of the European Union in the Russian-Georgian War 2008”. The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: International Relations. Economics. Country Studies. Tourism, (14), 35-48. <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2021-14-04>